

Suvalkijoje siautėjęs didysis 1710 metų maras

COVID-19 virusas visame pasaulyje sukėlė panikos ir netikrumo atmosferą. Baimės vedami žmonės šlavė iš parduotuvių įvairius maisto produktus, higienos reikmenis. Tikėdamiesi blogiausio visi keliems mėnesiams buvo užsidarę namuose.

Ligos, dėl kurių kildavo masinių mirčių, neaplenkdavo ir sūduvių protėvių. Rūpiai, cholera nedavė žmonėms ramybės šimtmečiais. Tačiau didžiausią randą sūduvių genetikoje paliko maro epidemijos. „Apsaugok mus, Viešpatie, nuo karo, maro ir bado“, – senose maldose prašymai skambėjo iš lūpų į lūpas.

1929 metų šaltiniuose aptikau suvalkiečių prisiminimus apie Sūduvoje siautėjusį didįjį 1710 metų marą. Pateikiu straipsnio ištrauką.

„1700 metais prasidėjo Šiaurės karas. Tais laikais švedai turėjo užkariavę beveik visą Pabaltijo pajūrį. Švedijos karaliaus Karolio XII kariai Lietuvoje išbuvo iki 1709 metų. Plėšė trobas, iš žmonių atėmė viską, ką galėjo paimti. Lietuviai paskutinį turtą slėpdavo giriose. Tais metais švedai paga-

liau pralaimėjo rusams. Ir tapo nepavojingi.

Švedams išėjus iš Lietuvos, čia prasidėjo didysis maras. Jis tęsėsi nuo Vilniaus per visą Suvalkiją iki pačios Baltijos jūros. Tais metais Vilniuje išmirė apie šimtas tūkstančių žmonių. Išmirusių lietuvių plotus apgyvendino baltgudžiais ir lenkais. Mirusius lietuvių plotus Prūsijoje padengė atkeltais vokiečiais.

Kai prasidėjo maras, Suvalkijoje žmonės darė prastus ir laidavo paprastai, kaip ir visus kitus mirusius. Bet vėliau žmonės pradėjo kristi kaip musės. Tada jau laidavo ten, kur žmogus mirė, į kapus jau neveždavo.

Padavimai sako, kad duobkasiai, kurie užkasdavo lavonus, dėvėjo išvirksčius skrandas ir pirštines. Kūno grynom rankom neėmė. Dažniausia naudodavo reples ir dėdavo į duobę. Kodėl jie naudojo išvirksčius skrandas, tiksliai nėra aišku. Galbūt tam įtakos turėjo kažkokie prietarai.

Marą tų laikų žmonės vadino juodąja mirtimi. Kūnai labai greitai pajuosdavo. Taip, kaip pajuosta gintariniai papuošalai, ražančiai, karoliai, auskarai. Vienių lavonai drybsojo palikti ir užmiršti namuose artiesiog laukuose.

Tuo laiku Šunskų parapijoje, Mačių-

Strielčiškių kaime, gyveno mano dvi prosenelės. Jos liko gyvos. Per marą palaidojo savo tėvus, brolius, seseris. Savo tėvų namuose liko gyventi vienos.

Sirgo liūdesiu, joms buvo labai nuobodu, todėl išėjo į Šunskus ieškoti dar likusių gyvųjų. Į bet kokį namą užėjusios rasdavo tik pūvančius žmonių lavonus. Ir tik pačiuose Šunskuose vienoje troboje nebuvo nei gyvų, nei mirusių. Ten jos ir apsinakvojo.

Šunskai tuo metu buvo Vilkaviškio filija. Prie miestelio bažnyčios rado elgetą. Parsivedė jį į naująją sodybą ir kartu apsigyveno. Namuose į lentynas krovė miestelyje rastas maisto atsargas. Šito gėrio buvo daug, nes nebeliko kam maistą vartoti. Laukuose likusius gyvulius išpjovė žvėrys arba jie nustipdavo.

Jeigu kur nors ir buvo dar likę žmonių, tai po metų visi masiškai mirė iš bado. Mano prosenių Šunskų parapijoje liko tik trys gyventojai. Tais laikais buvo daugybė girių, todėl medžių sėklos užkrėtė ištisus laukus. Po dešimtmečio laukai tapdavo miškais. Prisiveisė daugybė žvėrių, o ežeruose ir upėse buvo pilna žuvų. Likusieji jas gaudė plikomis rankomis.

Po maro žmonės persikeldavo į išmirusius tyrus. Taip mano prosenis Vencius iš prūsų persikėlė į Suvalkiją. Apsigyveno Pae-

žeriuose ir daugiau kaip dešimtmetį Venciu padermė buvo sargais girių kunigaikščio Oginskio Vilkaviškio apskrityje. Mano motinos prosenis po maro atėjo iš Vilnijos ir vedė vieną iš likusių Šunskų parapijoje mano prosenę.

Keliavo žmonės iš krašto į kraštą, ieškojo giriuose likusių tuščių trobų. Radę padoresnius būstus apsigyvendavo, kirsdavo medžius ir darydavo laukus. Taip apie Vilkaviškį ties dvaru apsigyveno gudai. Jų kaimas iki šio laiko vadinamas Gudeliai. Ties Pilviškiais buvo gudų kaimas ir vadinasi iki šio laiko Būdviečiais-Gudeliais. Netoli yra kaimas Žiūriai-Gudeliai. Laikui bėgant su-lietuvėjo ir pamiršo savo gudiškąją kilmę.“

Gera vieta tuščia ilgai nebūna, todėl į išmirusių suvalkiečių sodybas masiškai kraustėsi atėjūnai. Baltarusiai, lenkai, vokiečiai dirbo lietuvišką žemę, kirto miškus ir statėsi naujas trobas. Maro epidemijos ir mirtys skatino žmonių judėjimą į neatrastas, svetimas teritorijas.

Tomas SUŠINSKAS
Muziejininkas

Projektą „Laisvės pamokos“
remia Spaudos, radijo
ir televizijos rėmimo fondas

